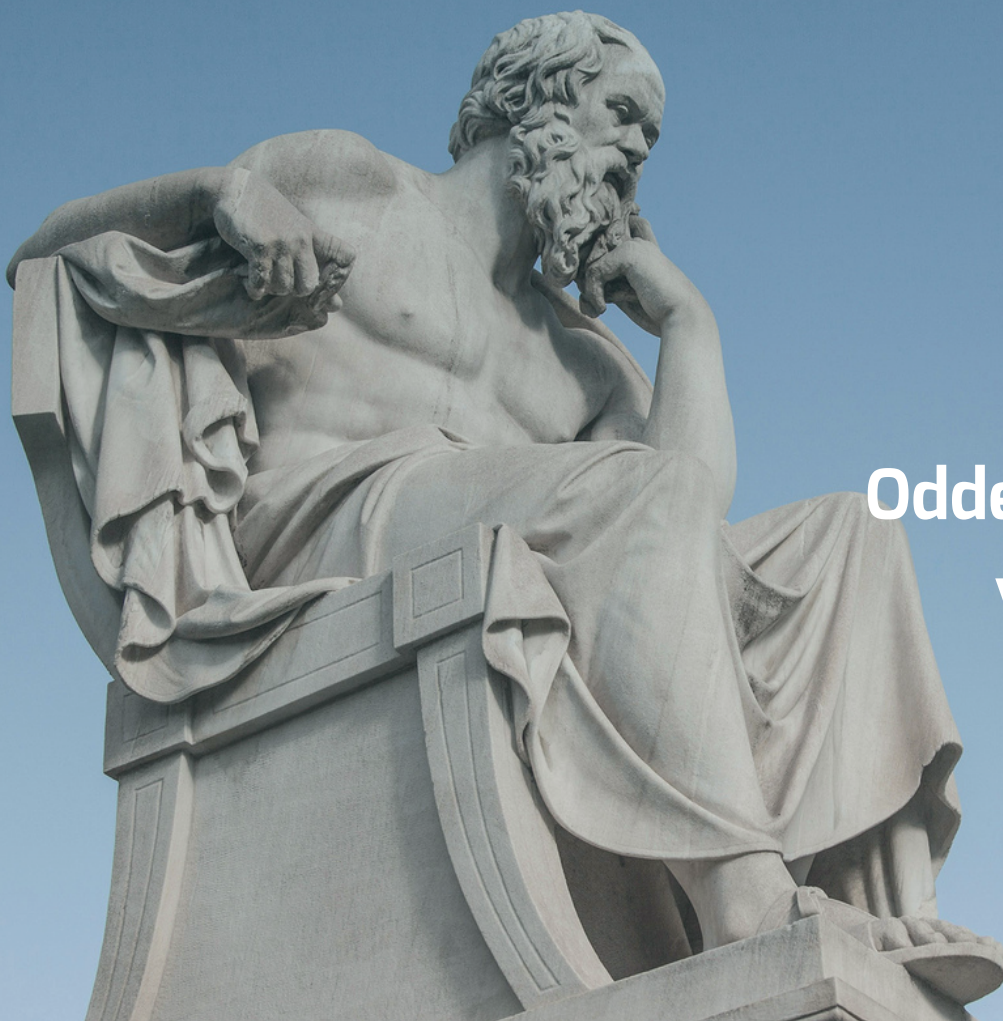

Univerza v Mariboru

Filozofska fakulteta

**Oddelek za filozofijo
vas vljudno vabi
NA POSVET**

Zablode in stranpoti sodobne znanosti in visokega šolstva

 Sreda, 21. maj 2025, 12:00

 Amfiteater FF UM, Koroška c. 160, Maribor

Kotizacije ni. Iz organizacijskih razlogov vas prosimo za prijavo do 20. maja 2025 prek [te povezave](#) oziroma QR kode.

Prijava na okroglo mizo Zablode in
stranpoti sodobne znanosti in vis
okega šolstva

Zablode in stranpoti sodobne znanosti in visokega šolstva

Za javne univerze in raziskovalne inštitute v Sloveniji je že več let značilno (ne)prikrito uvajanje korporativne logike upravljanja, ki jo spremljajo naraščajoča birokratizacija, komercializacija in znanstvena hiperprodukcija. Bibliometrični fetišizem in komodifikacija znanja dajeta prednost kvantiteti pred kvaliteto, politično-ideološki pritiski in osebne ambicije pa povečujejo tveganje za prilaščanje in zlorabo znanstvenih spoznanj, pri čemer so prva neposredna žrtev kritični posamezniki, posledica teh procesov pa je tudi večje nezaupanje javnosti v znanost. Ob tem se pogloblja prekarizacija akademskega dela, ki povečuje odvisnost zaposlenih od neformalnih vzvodov moči in jih izpostavlja izkoriščanju. V takšnem okolju se odpirajo resna vprašanja: Kako zaščititi svobodo raziskovanja in poučevanja? Kako zagotoviti kakovost in integriteto znanstvenega dela? Kako preprečiti nadaljnje razkrajanje javne akademske sfere? Kako visokošolsko izobraževanje in raziskovanje dojema (splošna) javnost? O teh in drugih vprašanjih bodo razpravljali strokovnjaki s področja visokega šolstva in znanosti ter predstavniki zainteresirane javnosti.

12:00-12:10	<i>Otvoritev posveta</i>	
12:10-12:40	Negativne posledice evalvacije univerz in raziskovalnih inštitutov	Zdenko Kodelja
12:40-13:10	Kriteriji kakovosti in habilitacijske manire pod oblastjo akademske in raziskovalne oligarhije	Renata Šribar
13:10-13:40	(Ne)avtonomija in neoliberalizacija akademije: mlade raziskovalke na razpotju med kritiko akademskega sistema in njegovimi strukturnimi problemi	Nina Žnidaršič
13:40-14:10	O težavni naravi filozofije med svobodo misli in akademsko kletko: preizpraševanje temeljev znanstvenega diskurza	Boris Vezjak
14:15-14:45	<i>Odmor za kavo</i>	
15:15-16:45	Okrogla miza Zablode in stranpoti sodobne znanosti in visokega šolstva: kritični posamezniki kot motnja v sistemu Moderatorica: Marija Javornik	Friderik Klampfer Bojan Musil Mitja Sardoč Anja Zag Golob

Povzetki predavanj

Negativne posledice evalvacije univerz in raziskovalnih inštitutov

Zdenko Kodelja

Med najbolj škodljivimi posledicami evalvacije univerz in raziskovalnih inštitutov, pri kateri je poudarek na bibliometriji, vidim v premiku od svobode k prisili objavljanja. Dogaja se namreč, da najvažnejši cilj znanstvenikov niso več znanstvena odkritja, ampak čim večje število objav v uglednih znanstvenih revijah z visokim faktorjem vpliva. Tako je število tovrstnih objav, ki je bilo najprej zgolj merilo – in kot takšno le sredstvo za ocenjevanje uspešnosti raziskovanja – postalo prioritetni cilj tudi za same znanstvenike. Ti se zaradi tega, kot opozarjajo kritiki, namesto z znanstvenimi problemi in njihovimi rešitvami vse bolj ukvarjajo s strategijami objavljanja člankov v uglednih znanstvenih revijah in z lovom na citate. To pa je za prihodnost znanosti lahko pogubno.

Kriteriji kakovosti in habilitacijske manire pod oblastjo akademske in raziskovalne oligarhije

Renata Šribar

Prispevek uvodoma opiše sistemsko-strukturne in tudi kulturne premene v terciarnem izobraževanju, vključujočem znanstvenoraziskovalno delo, s pomočjo triangulacije oblast – »kader« oz. »človeški viri« – uporabniki_ce storitev, tj. študentke_i. Poleg pripoznanih tematizacij se je nujno zavedati financiranja projektnega raziskovanja, učinkov digitalizacije na birokratske postopke v sektorju in vpliva UI na študij in študijsko raziskovanje – s tem pa tudi na sama pedagoška razmerja.

Že na ravni vsakdanjosti študijskih procesov je postalo očitno, da nam, »objektom« tehnologije (tule v dvojnem pomenu sektorskih mehanizmov in tehnicizma) oblast spodjeda pogoje možnosti kakovostnega dela. V tem okviru sta preobteženost z delovnimi/študijskimi nalogami in terminski pritisku zgolj zunanja manifestacija brezna instrumentalizacije študija ter pedagoškega in raziskovalnega dela. Udeleženi_e v delovanju mašinerije smo s perspektive oblasti mezdni delavci_ke, ki brez prave družbenopolitične osmislitve soustvarjamo produkte-študente/ke. Učinek meritokracije je obraten od njenega deklariranega namena: upravičeno ga lahko beležimo kot prispevek h komodifikaciji (popredmetenje + služenje kapitalu) človeških skupnosti.

V opisanem okviru smo učeči zgolj »objekti« poljubnega odnosa do postavljenih habilitacijskih pravil, ki na formalni ravni delujejo kot neizpodbitni mejniki na formalni »karierni« poti. To poljubnost dokazujem z informacijami, pridobljenimi na ARIS-u v lastnem habilitacijskem primeru in s praktičnimi primeri kolegic in kolegov. Na refleksivni ravni preizprašujem smotrnost obstoječih pravil s perspektive faktične poklicne usposobljenosti raziskovalke_ca in visokošolske pedagoginje_a v eni osebi, ki jo sama razumem predvsem kot odtis, ki ga oseba pušča v študentih_kah in v javnosti z vidika predanosti poklicu, odpiranja novih tematik, prebojnosti v razumevanju bivajočega, odnosne empatije v poklicnem in širšem družbeno-kulturnem okolju in nazadnje, a verjetno najbolj pomembno: sposobnosti izobraževanja študentk_ov za kompetentne, ozaveščene in aktivne državljanke_e.

Glede na to, da kot pedagogi_nje delujemo v okvirih ustanov, bi veljalo nekaj zaključnih misli posvetiti še kulturi (kot atmosferi delovnega in študijskega okolja) in vrednotam, ki spodbujajo ali kot antivrednote pač zavirajo motivacijo in lojalnost. Eno ali drugo izvira iz naravnosti institucionaliziranih oblasti.

(Ne)avtonomija in neoliberalizacija akademije: mlade raziskovalke na razpotju med kritiko akademskega sistema in njegovimi strukturnimi problemi

Nina Žnidaršič

V prispevku bom skozi osebno fenomenologijo in s kritičnim teoretskim pristopom obravnavala (ne)avtonomijo in neoliberalizacijo sodobne znanosti ter akademske sfere. Političen pojem avtonomije bo v razpravi predstavljal konceptualno orodje za analizo prepleta med notranjo logiko delovanja akademske sfere in njej zunanje logike, ki zadeva prevladujoče družbene, kulturne, ekonomske, politične imperativne, forme delovanja in hegemonijo (neo)liberalne kapitalistične ideologije. Pri tem sledim predpostavki, da večji, kot je presek med notranjo in zunanjo logiko, manj je institucionalne avtonomije in ob tem družbene, politične moči za njeno uveljavljanje. Institucionalna (ne)avtonomija se prenaša tudi na nižje, mikro ravni, saj razkrije forme delovanja in (ne)avtonomijo raziskovalk ter raziskovalnih kolektivov. S posvajanjem neoliberalne kapitalistične logike se namreč ob tem preobražata znanstvena epistemologija kot način obravnave družbeno-političnih problemov (problem komodifikacije) in etika znanstvenega dela (profesionalnost), ki danes v ospredje postavlja kvantifikacijo s hiperprodukcijo pred kvalitativnostjo. Vprašanje je torej temporalno in politično, saj se z neoliberalno hegemonijo ukinjajo mišljenja, pluralnost perspektiv in distributivna pravičnost v prid njeni sistemski (re)produkciji.

Bistvo leži v tem, da je sodobni neoliberalni kapitalizem anti-političen, saj njegov idejni imperativ sledi ekonomski objektivnosti. S tem politični pojmi, kot so avtonomija, kolektivna/politična odgovornost, solidarnost, v materialni praksi nimajo veljavnosti oz. vse odločitve znotraj akademske sfere potekajo v imenu »abstraktnega sistema« (sistem brez obraza), saj se akterje in kolektive, ki imajo znotraj akademije svojstven status in moč, razbremeni pomena kolektivne (akademske) odgovornosti. Povedano drugače, na pomenu zadobiva neoliberalna samo-odgovornost, ki predstavlja individualizirano nosilko sistemskih, strukturnih problemov akademske sfere. V prispevku se bom posebej osredotočila na (ne)položaj mladih raziskovalk, ki se v procesu in možnostih uveljavljanja že v svojih začetkih srečujejo s krizo (makro) sistema in aktualnimi ter podedovanimi (moška dominacija) strukturnimi problemi akademije. Pri tem bom obravnavala naslednje tematike: karieristična strateškost (»CV ideologija«) od prvega koraka, šibke medkolegialne relacije in odsotnost kolektivne odgovornosti, (liberalne) kvote žensk v znanosti in ob tem nerazumevanje političnega-emancipatornega potenciala, ki ga ima raziskovalno delo za (mlade) raziskovalke in znanstvenice.

O težavni naravi filozofije med svobodo misli in akademsko kletko: preizpraševanje temeljev znanstvenega diskurza

Boris Vezjak

Filozofija, na slabem glasu kot neuporabna veda, se kot disciplina v duhu Sokrata sprašuje o temeljnih vprašanjih bivanja, znanja in etike, kar nujno sproža vprašanje njene združljivosti z akademskim raziskovanjem. Kako naj filozof ohrani svojo kritično ost in distanco, kadar je vpet v akademske okvire, ki pogosto sledijo nesmiselni avtarkiji znanstvenih kriterijev, pehanju za točkami in principu »publish or perish«? Ob neoliberalni eksploataciji akademskega dela, kjer morajo filozofi, zgledujoč se po Sokratovi nepopustljivi drži, prevzeti vlogo najostrejših kritikov teh trendov, se bo filozofija v veliki meri izognila svojemu poslanstvu, če tega ne bo storila, zato ima ob tem posebno nalogo: vztrajati pri neodvisni, kritični refleksiji družbenih in institucionalnih dinamik, ohranjajoč distanco do prevladujočih sistemov.

Sodelujoči

Dr. Marija Javornik je redna profesorica na Oddelku za pedagogiko Filozofske fakultete v Mariboru. Slovenistka in pedagoginja se pedagoško in raziskovalno ukvarja z didaktično teorijo in prakso, pedagoškim svetovanjem ter vprašanji trajnosti znanja in pomena izobrazbe v širšem družbenem kontekstu. Kot članica senata fakultete in preko sindikalnega angažiranja je izpostavljena kot kritičarka obstoječih akademskih vzorcev in neoliberalnega preobražanja izobraževalnega sistema, zlasti univerz. V svojih delih in nastopih opozarja na erozijo javnega značaja visokega šolstva, instrumentalizacijo znanja, birokratizacijo pedagoškega dela ter pritisk tržnih logik na pedagoško delo in akademsko avtonomijo.

Dr. Friderik Klampfer je dobrih 32 let, do odpovedi delovnega razmerja, ki mu je bila zaradi domnevno prepozno oddane vloge za ponovno izvolitev vročena marca letos, na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete v Mariboru predaval etiko in socialno in politično filozofijo. Je avtor dveh in soavtor ene monografije ter številnih člankov, objavljenih v domačih in tujih revijah. Njegov raziskovalni interes je pester in sega od vprašanj normativne etike in politične filozofije (moralni status človeških zarodkov, etika ravnanja z ne-človeškimi živalmi, evtanazija, smrtna kazen, vrednost in smisel življenja, zlo smrti, moralna odgovornost, domoljubje, nasilje v službi političnih ciljev, od vojn do terorizma, etične zagate sodobne znanosti) pa vse do bolj teoretičnih filozofskih problemov (filozofska metodologija, moralni razlogi za ravnanje, človeško dostojanstvo).

Dr. Zdenko Kodolja, znanstveni svetnik, je bil do upokojitve (2024) raziskovalec in vodja Centra za filozofijo vzgoje na Pedagoškem inštitutu v Ljubljani. Doktoriral je iz filozofije in pedagogike, raziskovalno pa se je posvečal filozofiji vzgoje. O tej tematiki je objavil več knjig ter številne članke v uglednih domačih in tujih revijah. Bil je član več mednarodnih strokovnih združenj ter uredništev znanstvenih revij (*Ethics and Education*, *Šolsko polje*, *The School Field* idr.). Predaval je na domačih in tujih univerzah; v Sloveniji med drugim Filozofijo vzgoje (Univerza na Primorskem) in Etiko edukacijskega raziskovanja (doktorski študij na Pedagoški fakulteti UL). Leta 2001 je bil gostujoči raziskovalec na St Edmund's College, University of Cambridge. Sodeloval je tudi v številnih strokovnih telesih: pri pripravi Bele knjige o vzgoji in izobraževanju (1995, 2010), Nacionalnem kurikularnem svetu, razširjeni predmetni komisiji za »Verstva in etiko«, vladni komisiji za prenovu šolstva in drugih svetovalnih skupinah. Leta 2018 je prejel Nagrado RS za življenjsko delo v visokem šolstvu, leto pozneje še stanovsko priznanje za življenjsko delo na področju raziskovanja vzgoje in izobraževanja, v letih 2011 in 2020 pa naziv »Odlični v znanosti« (ARRS).

Dr. Bojan Musil je redni profesor in raziskovalec na Oddelku za psihologijo Filozofske fakultete Univerze v Mariboru. Njegova glavna raziskovalna področja zajemajo raznolike psihološke vidike delovanja posameznikov ali skupin v različnih socialnih kontekstih; prav tako pa se osredotoča na različne vidike komuniciranja, od komuniciranja znanosti, do komuniciranja v kontekstu uporabe umetne inteligence in splošnih vidikov računalniško-posredovane komunikacije.

Mitja Sardoč (PhD) je zaposlen kot raziskovalec na Pedagoškem inštitutu v Ljubljani, kjer je vodja Centra za filozofijo vzgoje ter kot raziskovalec na Fakulteti za družbene vede (Univerza v Ljubljani). Leta 2012 je doktoriral na Institute of Education (University of London) v Veliki Britaniji. Je avtor znanstvenih in strokovnih člankov s področja vzgoje in izobraževanja ter urednik vrste tematskih števil domačih in tujih znanstvenih revij s področja državljanske vzgoje, multikulturalizma, enakih možnosti, patriotizma, tolerance, neoliberalizma v vzgoji in izobraževanju, radikalizacije in nasilnega ekstremizma, talentov in distributivne pravičnosti itn. Je glavni urednik revije *Theory and Research in Education* ter urednik publikacij, ki so izšle pri mednarodnih znanstvenih založbah, npr. *Handbook of Patriotism, Talents and Distributive Justice*, *The Palgrave Handbook of Toleration* itn. ter avtor in urednik dveh knjig intervjujev, sicer *Making Sense of Radicalization and Violent Extremism* ter *Making Sense of Toleration*. Je glavni in odgovorni urednik *Encyclopedia of Diversity*.

Dr. Renata Šribar je docentka za kulturno in socialno antropologijo (UL FF) in izredna profesorica za antropologijo (Univerza AMEU – Fakulteta za humanistični študij). Diplomirala je iz primerjalne knjiž. in lit. teorije (A) in angl. jezika s književnostjo (B) magistrirala iz sociologije kulture (Univerza v Ljubljani – Filozofska fakulteta) in doktorirala iz antropologije vsakdanjega življenja (Institutum Studiorum Humanitatis). V aktualnem obdobju je znanja sodelavka Univerze AMEU na Fakulteti za humanistični študij, Univerze Ljubljana na Pedagoški fakulteti in Univerze v Trstu na Humanistiki. Je tudi soustanoviteljica Centra FemA – Zavoda za transformativne študije in delovanje. Vsebinsko je osredotočena na feministično teorijo in študije (trans)spolov, etiko v znanosti in raziskovalno integriteto, tehnologije oblasti z biopolitikami in t. i. polikrizo. Metodološko se prilagaja spoznavnim okvirom transdisciplinarnosti in transformativnih pristopov.

Dr. Boris Vezjak je izredni profesor za filozofijo in predava na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete v Mariboru. Znanstveno in strokovno se ukvarja z različnimi področji humanistike in družboslovja, od katerih številne tudi predava, od zgodovine filozofije do medijske in družbene analize ali teorije argumentacije.

Anja Zag Golob je pesnica, glavna urednica pri založbi VigeVageKnjige, občasna prevajalka, bivša gledališka kritičarka in kolumnistka. Doslej je izdala 5 samostojnih pesniških zbirk in lani novembra prvo knjigo esejev. Dela in z družino živi v Mariboru.

Nina Žnidaršič (1993) je asistentka raziskovalka na Inštitutu za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani. Med leti 2020 in 2025 je bila mlada raziskovalka na Centru za raziskovanje družbenega komuniciranja na Fakulteti za družbene vede (Univerza v Ljubljani). Trenutno zaključuje doktorsko disertacijo Avtonomija novinarstva in novinarjevega delovanja v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji na Fakulteti za družbene vede. Zaključila je dodiplomski študij Novinarstva in podiplomski študij Sociologije na isti fakulteti; vzporedno pa študirala Sociologijo in Filozofijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Svoje premisleke in raziskovanje predstavlja na domačih in mednarodnih znanstvenih konferencah ter doktorskih šolah: CEECOM, ECREA, Central European University – Vienna, Istanbul Bilgi University, Centre for Cultural and Historical Research of Socialism – Pula etc. Med oktobrom in decembrom 2023 je bila gostujoča raziskovalka na Inštitutu za novejšo zgodovino v Ljubljani. V svojem raziskovanju se predvsem posveča politično teoretski elaboraciji zgodovinskih procesov, zgodovini novinarstva, političnim ter družbenim idejam in znanstveni epistemologiji.